

יסודות האמונה	
ד' מלך	אָדוֹן עוֹלָם, אֲשֶׁר מֶלֶךְ * בְּטָרֵם כָּל יַעִיר נִבְרָא:
ד' מלך	לַעֲת נַעֲשֶׂה בְּחִפְצוֹ כָּל * אֲזִי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא:
ד' ימלך	וְאַחֲרֵי כִכְלוֹת "הַכֹּל" * לְבַדּוֹ יִמְלֶךְ נִזְרָא:
הי' הווה ויהי	וְהוּא הָיָה וְהוּא הוּהוּ וְהוּא יִהְיֶה בְּתַפְאָרָה:
ד' אחד	וְהוּא אֶחָד וְאֵין שְׁנַי * לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה:
קדמותו ושליטת הגשמות ממנו (תורה ומשיח)	בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית * וְלוֹ הָעֵז וְהַמְשָׁרָה:
אותו בלבד אעבוד ידיעה, השגחה	וְהוּא לִי וְחֵי גּוֹאֲלִי * וְצוֹר חֲבָלֵי בַעַת צָרָה:
תפלה	וְהוּא נָסִי וּמְנוּסִי מִנֶּת כּוֹסֵי בְיוֹם אֶקְרָא:
בטחון	בִּידּוֹ אֶפְקִיד רוּחִי * בַּעַת אִישָׁן וְאַעִירָה:
ותחיית המתים	וְעַם רוּחִי גְוִיָּתִי * אֲנִי לִי וְלֹא אִירָא:

שנוי גירסאות: אשר מלך (רש"י), אשר מלך (ר"ע ובנו ר"א מוילנא, יעב"ץ, סידורי הספרדים ומנוסי (סדורים ישנים) ומנוס לי (ר' אליה בחור וכו') ומנוסי (ספרדים, איטליאנו), ומנוסי (יעב"ץ מל' להתנוסס) ומנוסי (אופינד)
 אישן (ר"ע ור"ע מוילנא, ספרדים, איטליאנו) אישן (רש"י)
 א"ד לי (כל הסידורים הישנים, ספרדים, איטליאנו) יי לי (יש ספרים) יקו"ק לי (סדורים חדשים מקוב באו)

לפיוט שני חלקים - חלק הראשון על כבוד מלכותו ית', וחלק שני על השגחתו וקרבתו ית' אלי.
 אדון עולם: רוו"ה תרגם: דער עוויגקייט הערר! אבל בתרגום אשכנזי מר' אליה בחור מנטובה שנת שכ"ב תרגם: הער דער וועלט.

כוונת שם אינות על דרך הפשט
 כידוע השם הנכתב יקו"ק שווה בקריאתו לשם הנכתב באל"ף דל"ת ... יו"ד, ברם אינם שוים בכוונה. "כשתהיה כוונת אומרם שהוא אדון [כל] הנבראים, ואינו מדבר כנגד עצמו, אז יכתוב יקו"ק. וכשתהי' כוונת אמרו כנגד עצמו (שיאמרו) [כאומר] אדון שלי וגבירי ורבוני, אז יכתוב אל"ף דל"ת ... יו"ד."

ר' דוד אבודרהם על "ה' שפתי תפתח"
 בשם רב שמואל בן חפני גאון
 חמיו של רב האי גאון
 הרד"א מביא פסוק ממזמור ל' לדוגמה: "אליך יקו"ק אקרא" - אני קורא אליך מצד שאתה אדון כל הנבראים, "ואל אל"ף דל"ת... אתחנן" - ומתחנן מצד מה שאתה האדון שלי באופן פרטי, שקבלתי ממך טובות באופן מיוחד.

הוא אדון עולם והוא האדון שלי!

אשר מלך בטרם... הווה קדמון שלו היכולת והחפץ (עי' רמב"ן פי' יתרו על אנכי הי"א. ועי' מלבי"ם תהלים י' ט"ז "מלכות ה' אינו תלוי מן העם, כי ה' מלך עולם - מלכותו נצחי ולא תשתנה, אף אם אבדו גוים מארצו - כי אין מלכותו מצד העם כי היא תלויה בו בעצמו:")

בחפצו - ולא חוקי הטבע קבעו דרך הבריאה כי אם חפצו (רצונו)
 אזי "מלך" שמו נקרא: "בששי שבו נשלם מעשה בראשית ונברא האדם גם כן שמבין גדולות הבורא ית' אומרים ה' מלך גאות לבש" פי הרמב"ם תמיד פי"ז

ואחרי ככלות "הכל" - יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא הרע (ישעיה)/את הכל (ברכת יוצר). ככלות הכל, כאשר אין כבר הכל, הרע איננו, אז "והיה ה' למלך על כל הארץ וגו'" "וכל הרשעה כעשן תכלה... ותמלוך אתה לבדך על כל מעשיך..."

בתפארה: ישעיה ב"ק כח ה': ביום ההוא יהיה ד' צ'אות לעטרך צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו: ת"י ולכתר דתושבחה
 הוא ענין פכה שמים

ולו העוז והמשרה אולי רמז לתורה מן השמים "אין עוז אלא תורה"

ולמלך המשיח - ישעיה פרק ט ה-ו: כי ילד ילד לנו בן נתן לנו ותהי המשרה על שכמו ויקרא שמו פלא יועץ... : לַסְרְבָה המשרה ולשלום אין קץ על כסא דוד ועל ממלכתו להקיין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת ה צבקות תעשה זאת:

למרבה המשרה - המ"ם סתומה בכתוב, וקרי במ"ם פתוחה, ובהפך זה בעזרא המ"ם פרוצים, מ"ם פתוחה בסוף התיבה בכתוב, ויש בו דרש כאשר יסתמו חומות ירושלים שהם פרוצים כל זמן הגלות ולעת הישועה יסתמו הפרוצים ואז תפתח המשרה שהיא סתומה עד מלך המשיח: למרבה - הוא שם, והוא סמוך לפיכך הוא נקוד בצר"י, אמר לרוב המשרה ולשלום אין קץ, שיהיה על כסא דוד ועל ממלכתו, והוא כפל עניין במלות שונות: רד"ק

וגואלי - רמב"ן על שמות ו ו "וגאלתי אתכם - כי יעשה בהם שפטים עד שיאמרו המצרים הנה לך ישראל בפדיון נפשנו, כי טעם גאולה כענין מכר" - יקננו בחזרה להיות שלו

הוא קלי - וחי - גואלי הוא קיים, ויודע מהנעשה בנו ויגאלנו

צור

חבלי - חלקי -ספר השורשים לרד"ק -ערך חבל: "ולפי שהנחלה תחלק בחבל, כמו שאמר ואדמתך בחבל תחלק (עמוס ז, יז.) משליך חבל בגרל (מיכה ב, ה.), נקרא החבל והמחוז חבל."

הצור הכנוי 'צור' בעד השי"ת מופיע רבות בכה"ק ובתפילותינו. מצאנו בזה שלשה פירושים.

• הפירוש הרשאון: 'תקיפא' - החזק.

כך מתרגם התרגום. צור הוא משל לחוזק. המשל הזה יכול להתפרש באופנים שונים. הדברים הבאים מיחסים לרב סעדיה גאון

"אלו העשרה לשונות שנזכרו בפתיחת שירה זו (מזמור י"ח: סלעי, מצודתי, מפלטי, וכו')... הם בטחון האומה בה'. הענין הכוללם הוא מה שהמשיל תשועת ה' ית' בשמות ההרים, והכוונה בכך כשם שההרים הם מחסה לנוקק להם ושומרים אותו ומגינים עליו, כך ה' ית' מגן על עבדיו ושומרים מכל רע...."

הלשון החמישי "צור"י. פשט המילה צור אבן. והכוונה שהוא משען וסמך שראוי להשען עליו, ויקבל ברצון כל מה שיבוא עליו, ואל יהרהר אחר הנהגתו בשום דבר, כי צור מונח על ענין זה כמו שנאמר "הצור תמים פעלו...".

• הפירוש השני: צור הוא היוצר שצר צורה או מצייר אותה. (פירוש זה מתבסס על שורש המלה צ-ו-ר) וז"ל הספרי פ' האזינו "הצור תמים פעלו. הצייר שהוא צר העולם וצר בו את האדם שנאמר וייצר ה"א את האדם" וכעין זה במגילה יד. "אין צור כא' - אין צייר כא'...."

• הפירוש השלישי: מקור וסיבה ובורא

הרמב"ם מפרש 'צור' במובנו של 'מחצבי' דהיינו משל למקור סיבה ובורא. וז"ל במורה נבוכים (ח"א פט"ז): צור - שם משותף (לשם יש מובנים שונים), הוא שם ההר "והכית בצור" (שמות יז ו). והוא שם אבן קשה כמו החלמיש "חרבות צורים" (יהושע ה ב). והוא שם המחצב אשר ממנו חוצבים אבני המתכת "הביטו אל צור חצבתם" (ישעיה נא א).

ומן הענין הזה האחרון (מחצב) הושאל שם זה (משתמשים בו כמשל) ליסוד כל דבר ומוצאו. ולפיכך אמר אחרי אמרו "הביטו אל צור חצבתם" "הביטו אל אברהם אביכם וכו'", כאלו פירש כי הצור אשר חצבתם ממנו הוא אברהם אביכם ולכן לכו בעקבותיו ויהיה דתכם דתו והתנהגו במדותיו, כי טבע המתכת הכרחי שיהא מצוי בדבר שנחצב ממנו. ועל פי הענין הזה האחרון נקרא ה' יתעלה "צור" כי הוא המוצא והסבה והעושה לכל מה שזולתו (הוא המקור הסיבה והבורא לכל חוץ ממנו). ונאמר "הצור תמים פעלו", "צור ילדך תשי", "צורם מכרם", "ואין צור כא'", "צור עולמים"

וכה דברי הרמב"ם בהל' תשובה פ"ג הל' ז' "חמשה הם הנקראים מינים: האומר שאין שם אלו"ק ואין לעולם מנהיג ... וכן האומר שאינו לבדו הראשון וצור לכל..." עיי"ש בכסף משנה.